

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS
Miljøvernavdelingen

Eidsvoll kommune
v/ Rådmannen
Postboks 160
2091 EIDSVOLL

Deres ref.

Vår ref. (Bes oppgitt ved svar)
Snr 2002/ 15898

Arkiv 461.21

Dato
26.07.02

**SYSTEMREVISJON AV EIDSVOLL KOMMUNE INNEN OMRÅDE
AVLØPSHÅNDTERING.**

- Oversending av endelig rapport og krav om skriftlig tilbakemelding

Fylkesmannen oversender rapport fra utført systemrevisjon uke 24 i 2002. Revisjonen omfattet ivaretagelse av det ytre miljø med hensyn til utslipp av avløpsvann fra kommunens renseanlegg for kloakk samt overordnet internkontroll.

Fylkesmannen forutsetter at påviste avvik rettes opp snarest mulig og at kommunen kommenterer og følger opp anmerkninger. Det varsles at forurensningsgebyr må påregnes hvis avvik ikke rettes opp. Eidsvoll kommune pålegges innen 15.oktober 2002 skriftlig å redegjøre for gjennomførte tiltak for å rette opp avvik, samt beskrive hvilken oppfølging som planlegges i forhold til rapportens anmerkninger.

Vi oversender rapport fra systemrevisjonen som ble utført i uke 24 i 2002. Det er gjort noen mindre justeringer i beskrivelsen av de funn som ble som ble lagt fram på sluttmøtet den 17.juni. En anmerking er omgjort til kommentar til slutt i rapporten. Rapporten inneholder videre færre anmerkninger enn de som ble presentert på sluttmøte.

Rapporten beskriver de avvik og anmerkninger som ble konstatert innen kontrollert område: *utslipp av avløpsvann samt tilhørende internkontroll.*

Rapportens konklusjoner er basert på stikkprøver innenfor området som er nevnt ovenfor og den informasjon som har vært tilgjengelig for revisjonsgruppen. Det gjøres oppmerksom på at revisjonen inngår som en del av Fylkesmannens arbeid med å håndheve gjeldende krav med hensyn til beskyttelse av det ytre miljø.

Revisjonen fokuserer på overholdelse av krav og rapporten beskriver eventuelle avvik og anmerkninger som ble konstatert under revisjonen. *Rapporten gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av kommunes miljøarbeid eller miljøstatus.*

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	Saksbehandler:	Jens Hertzberg
Postboks 8111 Dep	Tordenskioldsgate 12	22 00 35 00		
0032 Oslo	Inngang sjøsiden	Telefaks:	Dir. telefaks:	Dir. telefon:
		22 00 35 35	22 00 36 58	22 00 36 51

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at målsetningen med revisjonen var å vurdere kommunens internkontroll for å sikre overholdelse av lover og forskrifter, aktiviteter og utstyr som har betydning for det ytre miljø.

Fylkesmannen forutsetter ellers at påviste avvik rettes opp, og at kommunen redegjør for hvordan anmerkningene i rapporten vil bli fulgt opp. Frist for tilbakemelding settes til 15.oktober 2002. Det varsles samtidig om at forurensningsgebyr må påregnes hvis avvik ikke rettes opp.

Når det gjelder kommunens dokumentasjon på at avvik i forhold til HMS/IK-forskrift er rettet opp så ber vi kommunen dokumentere at forskriftens krav i §5, 2.ledd, pkt.4.-8. er innarbeidet i IK-dokumentasjonen. Med henvisning til internkontrollforskriften § 4 forutsettes det videre at internkontrollen innføres/endres i samarbeid med arbeidstakerne. Tilbakemeldingen bør også redegjøre for denne prosessen.

Hvis kommunen ikke kan slutføre oppretting av påpekte avvik vedrørende internkontroll innen 15.oktober 2002, så forventes det alternativt at kommunen framlegger en forpliktende handlingsplan hvor det angis tidspunkt for når gjenstående internkontrollelementer blir gjennomført/ slutført.

Pålegg om tilbakemelding er gitt med hjemmel i forurensningslovens §49 og kan påklages til Statens forurensningstilsyn innen 3 dager etter at brevet er mottatt jfr. forvaltningslovens §14.

Med hilsen

Erik Arnkværn
fylkesmiljøvernssjef

Are Hedén
seksjonsleder

VEDLEGG: Rapport fra systemrevisjonen.

Fylkesmannen i
Oslo og
Akershus

SYSTEMREVISJON

Eidsvoll kommune

sektor: avløp

RAPPORT
NR. 10/02

Virksomhetens adresse:	Eidsvoll kommune, Postboks 160, 2081 EIDSVOLL	arkivkode :	(FM) 461.21
Kontaktperson :	Anders Røslie	Tidsrom for kontrollen :	12.-13.juni 2002
Deltagere under revisjonen:	Se vedl. 1	FMs kontrollgruppe:	Jens Hertzberg og Simon Haraldsen

Rapportens innhold :

Denne rapporten beskriver de avvik og anmerkninger som ble konstatert innen følgende kontrollerte områder: - *Utslipp av avløpsvann fra kommunale renseanlegg*. Rapportens konklusjoner er basert på stikkprøver innenfor de områder som er nevnt ovenfor og informasjon som har vært tilgjengelig for revisjonsgruppen. Det gjøres oppmerksom på at revisjonen inngår som en del av Fylkesmannens arbeid med å håndheve gjeldende krav med hensyn til beskyttelse av det ytre miljø. Revisjonen fokuserte på overholdelse av krav. Rapporten beskriver derfor eventuelle avvik og anmerkninger som ble konstatert under revisjonen. Rapporten gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av kommunens miljøarbeid eller miljøstatus.

Ved revisjonen ble det avdekket følgende **avvik**:

- [1](#) Internkontroll innen ytre miljø ved seksjon for kommunalteknikk har vesentlige mangler.
- [2](#) Utslippskravet for Bårlidalen renseanlegg er ikke oppfylt for år 2001.

I tillegg hadde Fylkesmannen følgende **anmerkninger** (forslag til forbedringer) :

- [1](#) - Det er mangelfull kvalitetssikring av måledata.
- [2](#) - Manglende målstyring – Målene er ikke tallfestet
- [3](#) - Det er ikke satt i gang et system for risikokartlegging av avløpsanlegg
- [4](#) - Det er svakheter knyttet til utslippsregnskap, utslippskontroll og årsrapportering
- [5](#) - Beredskapsplanen for avløp er mangelfull
- [6](#) - Styring av tiltak og erfaringstilbakeføringer innen avløp bør forbedres og gjøres mer systematisk
- [7](#) - Det er ikke avsatt tilstrekkelig ressurser til å drive planmessig opprydding i avløp for spredt bebyggelse
- [8](#) - Det foreligger ingen slamplan som viser fremtidig slamhåndtering
- [9](#) - Det blir ikke foretatt en evaluering av overvåkingsprogrammet
- [10](#) - Det foreligger ikke system for rullering av saneringsplan og hovedplan.

dato: 26.7.02

Sign.:
Jens Hertzberg (revisjonsleder)

Sign:
Are Hedén (seksjonsleder)

Sign.
Simon Haraldsen

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	side 3
2. Dokumentunderlag	side 3
3. Omfanget av systemrevisjonen	side 4
4. Avvik	side 5
5. Anmerkninger	side 7
6. Andre forhold	side 11
7 Gjennomføring	side 12
VEDLEGG (Deltakere ved fylkesmannens revisjon)	side 12

1. Innledning

Rapporten er utarbeidet etter en revisjon av Eidsvoll kommune i perioden 12.- 13.6.2002. Revisjonen inngår som en del av Fylkesmannens arbeid med å håndheve gjeldende krav med hensyn til beskyttelse av det ytre miljø. Revisjonen fokuserer på overholdelse av krav. Rapporten beskriver eventuelle avvik og anmerkninger som ble konstatert under revisjonen. Rapporten gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Formålet med revisjonen var å vurdere om virksomheten har en tilfredsstillende styring med aktiviteter og utstyr som har betydning for det ytre miljø.

Revisjonen omfattet bl.a undersøkelse av/om :

- virksomhetens internkontroll innenfor nevnte område er hensiktsmessig og dekkende,
- aktiviteter utføres slik som beskrevet og uttalt,
- selskapet når sine mål og driver sin virksomhet innenfor egne rammer og de rammer som myndighetene har satt.

Revisjonen ble gjennomført ved granskning av dokumenter, ved intervjuer av relevante personer i organisasjonen, og ved verifikasjon av at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis.

Rapporten omhandler eventuelle avvik og anmerkninger som er konstatert under revisjonen.

- **AVVIK** defineres som *overtredelse av krav satt i medhold av helse, miljø- og sikkerhetslovgivningen.* (F.eks. overtredelse av krav i forurensningsloven, forskrifter hjemlet i denne loven, utslippstillatelsen).
- **ANMERKNING** er et forhold som *tilsynsetaten mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse, miljø og sikkerhet og som ikke omfattes av definisjonen for avvik.* (Dette kan f.eks være mangler eller svake punkter ved virksomhetens utstyr, styresystemer eller arbeidsmåte).

2. Dokumentunderlag

Dokumentunderlaget for revisjonen var :

- Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) samt forskrifter hjemlet i denne.
- Forskrift om systematisk helse- miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) gjeldende fra 1.1.97.
- Utslippstillatelse for kommunalt avløpsvann pr. 15.12 1996 med forlengelse pr. 2.10.2001.
- Virksomhetens internkontrolldokumenter med relevans for ytre miljø.

3. Omfanget av systemrevisjonen

Revisjonen berørte Eidsvoll sitt styringssystem med fokus på ytre miljø innenfor avløpssektoren. Revisjonen omfattet rutiner for planlegging og gjennomføring /drift for kommunale renseanlegg med ledningsnett og pumpestasjoner.

Intervjuene av personell ble gjennomført blant personell innenfor teknisk etat, seksjon for kommunaltekniske tjenester.

Fylkesmannen begrenset sin revisjon til å gjelde følgende deler:

- vilkår satt i utslippstillatelse(e).
- sikringstiltak som har innvirkning for beskyttelse av det ytre miljø mot forurensning.
- virksomhetens resultatkontroll, vurdering av resultater, rapportering og bruk av resultater i beslutninger.

Fylkesmannen har ikke vurdert andre forhold ved virksomheten.

4. Avvik

Det ble konstatert 2 avvik under revisjonen :

Avvik 1: Internkontroll innen ytre miljø ved seksjon for kommunalteknikk har vesentlige mangler.

Avvik fra : Forskrift om systematisk helse, - miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter §5, 2. ledd

Følgende elementer jf §5, 2. ledd i forskriften er mangelfulle i forhold til ytre miljø i Eidsvoll kommune, seksjon for kommunaltekniske tjenester. Dette gjelder krav/pkt.: 2, 4,6,7 og 8.

Kommentarer :

- **Kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse, - miljø- og sikkerhetsarbeid, herunder informasjon om endringer er ikke tilstrekkelige.** Eksempel: IK-ansvarlige er ikke gitt tilstrekkelig opplæring i framgangsmåten for identifisering og klassifisering av risiko i forhold til ytre miljø. Videre ble det opplyst at kjennskapen til gjeldende internkontroll innen ytre miljø for avløpssektoren ikke var kjent for personell under formannsnivå.

- **Fastsette mål for ytre miljø er ikke fastsatt i overordnet internkontroll.** Mål beskrevet i overordnet dokumentasjon handler ikke om ytre miljø. For øvrig vises det til omtale under anmerkning 2.

- Det kunne ikke dokumenteres at det i teknisk etat var igangsatt en **systematisk kartlegging av farer og problemer** i forhold til ytre miljø. Eksempel: Det kunne ikke dokumenteres at det i forbindelse med utarbeidelse av ”Beredskapshåndbok avløp” var gjennomført en konkret risikoanalyse som grunnlag for arbeid med å redusere risiko i forhold til ytre miljø jfr. anmerkning 5.

- **Rutiner for å sikre at aktiviteter utøves i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift** er ikke iverksatt i forhold til ytre miljø.

Rutiner for å avdekke avvik fra vilkår satt i tillatelse, lovverk eller egne krav er ikke operative. Hva som skal avviksbehandles er ikke tilstrekkelig avklart eller nedfelt i skriftlige rutiner. Avviksbehandling kunne ikke dokumenteres å fungere i praksis. Skjema for avviksmelding i forbindelse med ytre miljøhendelser var ikke kjent og ingen avviksmeldinger var nedskrevet.

Eksempel på manglende avviksregistrering : Det er nedfelt i ”internkontrollhåndbok avløpssektoren” at intern revisjon skal gjennomføres årlig. Manglende gjennomføring av dette selv pålagte krav er ikke avviksregistrert eller avviksbehandlet.

For at internkontrollen skal fungere i praksis og for at virksomheten skal få til et systematisk forbedringsarbeid er det viktig at et fungerende system for avviksregistrering og oppfølging etableres.

- **En systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen** for å sikre at den fungerer som forutsatt innenfor ytre miljø manglet. Evaluering av resultater for å endre / korrigere HMS-aktivitetene i form av systematisk erfaringstilbakeføring var mangelfull. Eksempler : Intern revisjon ble ikke gjennomført regelmessig som foreskrevet i ”internkontrollhåndbok avløpssektoren”. Styring av tiltak og erfaringstilbakeføringer ble i begrenset grad gjennomført jfr anmerkning 6.

Avvik 2: Utslippskravet for Bårlidalen renseanlegg er ikke oppfylt for år 2001

Avvik fra : Gjeldende utslippstillatelse.

Kommentarer :

Utslippskravet for høyeste tillatte konsentrasjonsverdi (K2) er brutt på total fosfor. Resultatene for 2001 viser 0,8 mg/l mens kravet er satt til maks. 0,6 mg/l.

Det bemerkes at avviket *ikke* betraktes som et vesentlig avvik da gjennomsnittsverdien (K1) er overholdt.

5. Anmerkninger

Følgende forhold mener vi kan forbedres med tanke på ytre miljø:

Anmerkning 1 : Det er mangelfull kvalitetssikring av måldata.

kommentar:

Kommunen mangler skriftlige prosedyrer for å kvalitetssikre måldata til bl.a. Fylkesmannen.

Jfr. FMs utslippstillatelse av 09.12 96 hvor det stilles krav om utarbeidelse av et kvalitetssikringssystem for måldata i forbindelse med årsrapportering.

Eksempel :

Det foreligger ikke en skriftlig prosedyre på kontroll-/kalibreringsfrekvens av avløpsvannmåler på renseanlegget (innløps- og utløpsmålinger) som kvalitetssikrer målingene. Det er uklart om dette inngår i ANØs årlige driftsassistanse.

Anmerkning 2 : Manglende målstyring – Målene er ikke tallfestet

kommentar:

Kommuneplanens målsettinger for vassdrag må konkretiseres slik at målene kan legges til grunn for en resultatorientert oppfølging. Konkretiseringen vil også være bestemmende for handlingsprogram og budsjett.

Det er ikke dokumentert at det lages årsplanlegging for virksomheten med bl.a. årsmål/styringsmål.

Det vises også til rådmannens rundskriv om resultatorientert årsberetning for 2001 hvor det henstilles til etatene å gjennomføre en resultatvurdering.

Eksempel: Mål for badevannskvalitet i kommuneplanen bør tallfestes i resultatkrav. Med god badevannskvalitet menes : At innholdet av termotabile koliforme bakterier (TKB) ikke skal overstige 100 pr. 100 ml. prøve. Dersom målet er mindre god badevannskvalitet vil dette innebære et krav til mindre enn 1000 TKB. Dvs. et annet tiltaksnivå.

Målene for badevannskvalitet kan også uttrykkes som fosforkrav iht. SFTs klassifiseringssystem for badevannskvalitet dersom begroing, alger er et problem. Resultatkravet vil vise hvilke(n) parametre som blir viktige for måloppnåelse og hvilke tiltak som er mest aktuelle.

Resultatkravene anbefales å inngå i kommunedelplanen for vannmiljø og avløp (hovedplan).

Anmerkning 3 : Det er ikke satt i gang et system for risikokartlegging av avløpsanlegg

kommentar:

Det finnes ikke dokumentert en kartlegging av avløpsanlegg (renseanlegg, pumpestasjoner m.m.) med vurdering av miljømessige konsekvenser av utslipp og sannsynlighet for feil.

Eksempel:

Pumpestasjonene med nødoverløp burde vært risikoklassifisert i 3-4 klasser. Stasjoner i nærheten av badeplasser bør ha en høy risikoklasse.

Fylkesmannen vil imidlertid bemerke at det for enkelte pumpestasjoner med overløp til Risa er etablert tette tanker for å hindre/reducere faren for utslipp.

Anmerkning 4: Det er svakheter knyttet til utslippsregnskap, utslippskontroll og årsrapportering.

kommentar:

Det er i dag ikke mulig å redegjøre for andre utslipp enn fra renseanleggene. Beregninger for utslipp fra boliger som ikke er tilknyttet kommunalt renseanlegg utføres ikke. Årsrapporten til Fylkesmannen er ufullstendig utfylt og gir ingen informasjon om gjennomførte tiltak i 2001. Skjemaet for egenvurdering er heller ikke utfylt.

Når det gjelder utslippskontroll vil vi anbefale at nødoverløpene som et minimum bør ha installert skumskjerm for å hindre kloakksøppel i eller langs vassdrag jfr. utslippstillatelsens punkt 2.4. Anbefalingen gjelder overløpsutslipp som ikke er dykket.

Anmerkning 5: Beredskapsplanen for avløp er mangelfull

kommentar:

Det er i utslippstillatelsens punkt 1.1 stilt krav om beredskapsplan. Planen bør være mest mulig dekkende og operativ på konkrete hendelser for å kunne begrense miljømessige konsekvenser ved et uhell.

Det bør utarbeides skriftlige aksjonsinstruksjoner for bl.a.:

- * Olje- og kjemikalieutslipp til vassdrag eller avløpsnett
- * Systemfeil på avløpsnett som pumpehavari, ledningsbrudd m.m.
- * Systemfeil på renseanlegg :
 - doseringsutstyr
 - kjemikalieinnslipp på renseanlegg
 - slam som ikke tilfredsstiller brukskvalitet

Anmerkning 6: Styring av tiltak og erfaringstilbakeføringer innen avløpsområdet bør forbedres og gjøres mer systematisk.

kommentar:

Gjennomføring av tiltak i saneringsplanen er lite systematisk. Det foretas ikke noen systematisk evaluering av effekter av gjennomførte tiltak. En evaluering ville medføre at kunnskap om systemet og tiltakstype forbedres.

Eksempel:

Ved omlegging eller utbedring av kommunale avløpsledninger må kommunen kreve at eiere av tilknyttede stikkledninger foretar en tilsvarende omlegging eller utbedring slik at ikke drenavann/overvann føres inn på kommunal spillvannsledning. Det kreves en samordnet strategi fra kommunens side på hovedledninger og stikkledninger dersom kommunens tiltak skal få den nødvendige effekt.

Anmerkning 7 : Det er ikke avsatt tilstrekkelig med ressurser til å drive planmessig opprydding i avløp spredt bebyggelse

kommentar:

Iht. kommunens hovedplan fra 1997 skal bebyggelse med avløp uten septiktank tilknyttes offentlig nett der dette er tilgjengelig eller installere egne renseanlegg.

Det foreligger ingen områdevis oppryddingsplaner og strategi for prioritering av områder hvor opprydding skal skje. Det er ifølge kommunens registreringer 280 boliger uten noen form for rensing.

Anmerkning 8: Det foreligger ingen slamplan som viser fremtidig slamhåndtering

Kommentar:

Kommunen har ennå ikke bestemt hvilken slambehandlingsmetode som skal benyttes for å sikre at slammet benyttes som en ressurs. En slamplan vil føre til en grundig gjennomgang av metode og fleksibilitet med hensyn på slamdisponering. Det er i økonomiplanen for 2002-2005 ikke avsatt midler til en permanent slambehandling. Slamforskriften har strenge krav til hygienisering og stabilisering av slam.

Fylkesmannen er imidlertid positive til kommunens slamforsøk med avisfibre o.a. for å få vurdert enkle forbehandlingsmåter i kombinasjon med mer avansert sluttbehandling.

Anmerkning 9: Det blir ikke foretatt en evaluering av overvåkingsprogrammet

Kommentar:

Iht. IK-avløp skal det foretas en evaluering av overvåkingsprogrammet for sjø og vassdrag hvert år. Dette gjennomføres ikke. Programmet bør også samordnes bedre mot hovedplan avløp.

Det bemerkes at kommunen må kunne stille krav til ANØ som oppdragstaker at overvåkingsdata sammenstilles og leveres tidligere på året enn det gjøres i dag for at kommunen kan nyttiggjøre seg dataene bedre i kommunens beslutningssystem.

Anmerkning 10: Det foreligger ikke system for rullering av saneringsplan og hovedplan.

Kommentar:

Kommunen benytter i dag saneringsplanen som grunnlag for tiltak. Saneringsplanen er fra 1992 og er ikke ajourført med hensyn til kunnskapsgrunnlag fra 90-årene. Den er heller ikke samordnet med hovedplan fra 1997 slik at tiltakene er målorienterte. Kommunen burde også ha rullert hovedplanen i forkant av kommuneplanens rullering for å danne det faglige fundamentet for kommuneplanen på denne sektoren. Det er viktig at også økonomiske mål og finansiering inngår som et temaområde i hovedplanen.

6. Andre forhold

Her tas det opp områder som vi under revisjonen har sett at det finnes forbedringspunkter på og som ikke er tatt med som anmerkning. Grunnen til at disse kommentarene ikke er inkludert under anmerkingsdelen er at potensialet for miljømessige forbedring for disse er noe svakere forankret eller mer indirekte.

Det kan her også gis positiv tilbakemelding i form av handlinger / tiltak som vi miljømessig ønsker å framheve.

***Kommentar 1:* Årsberetningen bør forbedres som verktøy for
resultatrapportering til politisk ledelse.**

Årsberetningen bør være resultatorientert. Det savnes rapportering på VA-nøkkeltall, utviklingstrekk og måloppnåelse mht. vannkvalitet i prioriterte vassdrag. Hermed kan resultater og utvikling i arbeidet synliggjøres jfr. anmerking 2.

Eksempler på nøkkeltall kan være: Antall kloakkstopper, servicenivå (antall klager), fornyelsesgrad, tilknytningsgrad, innlekkingsgrad og lignende.

7 Gjennomføring :

Møter og intervjuer ble gjennomført i Eidsvoll rådhus. Deltagere ved revisjonen framgår av vedlegget på denne side.

Forberedende møte : ble avviklet 16.mai 2002. Hensikten var å avklare det praktiske opplegg og avklare formålet med revisjonen.

Åpningsmøte : ble gjennomført ved oppstart av selve revisjonen 12.juni 2002.

Intervjuer og verifikasjoner ble gjennomført i perioden 12.-13.juni.

Sluttmøte ble avholdt 17.juni.

VEDLEGG 1 :

Deltagere ved systemrevisjon av Eidsvoll kommune 2002

Følgende personer fra virksomheten har deltatt :

Navn	Tittel, funksjon	formøte	Åpningsmøte	Intervjuet	Sluttmøte
Anders Røslie	fagsjef kommunalteknikk	X	X	X	X
Bent R. Berger	formann avløp		X	X	X
Ivar Haugen	avd.leder drift og anlegg	X	X	X	X
Odd Jarle Berger	teknisk sjef		X	X	X
Ole Johan Aasen	avd.leder miljø	X	X	X	
Pål E. Lorentzen	rådmann		X	X	X
Sissel Lykke	varaordfører				X
Terje Teslo	ordfører		X		